

ságokra nézve lévén kötelezők, a pénzügyi közegeknek nem áll jogukban ezt az értékelést alkalmazni.

A pénzügyi közegek a közigazgatósági bíróság ezen elvi álláspontja következtében tehát az ingatlanok értékét az adószáz-, illetve kétszázszorosa alapján már nem vehették fel többé, azonban a harcztot nem hagyták abba, hanem más módhoz folyamodtak, hogy a kincstárt a vélt károsodástól megóvják. Átírtak ugyanis az eljáró kir. járásbírókhoz, hogy az értéket mindazon esetekben, midőn bírói becslés nincsen, a felek által bejelentett becsértéktől eltérően, az adószáz-, illetve kétszázszorosa alapján hivatalból állítsák be a leltárba. A bíróságok engedtek ennek a megkeresésnek és a már meghozott hagyatékadó végzéseket utólag hivatalból kiigazították és az ingatlanok értékét hivatalból megfelelő módon felemelték. Ez által eléretett az a cél, hogy a hivatalos becsértéket a bíróságok állapították meg, melyet a kincstár azután az illeték kiszabásánál alapul vett.

Az érdekelt felek azonban ez ellen az eljárás ellen is panaszt emeltek és pedig az illeték elleni felebbezések során. Az ügy ilyenformán ismét a közigazgatási bíróság elé került, a mely egy a napokban hozott 7680. sz. határozatában kimondotta, hogy a pénzügyi hivataloknak sem áll jogukban a járásbírók határozata ellen kérelmezni és azoktól az értékelés felemelését kívánni, egyúttal az ilyen megkereséseket összes követeléseikkel együtt hiánytalanoknak nyilvánítván, a kiszabott illetéket a pénzügyi kincstárt kötelező kisebb kulcs szerinti értékeknek megfelelően leszállította.

Hirdetés.

Egy jogvégzett kir. közjegyzői segéd, ki e téren már tizen-négy esztendeje működik, ugyane minőségben alkalmazást keres. Ajánlatok a „Közjegyzők Lapja“ szerkesztőségéhez intézendők

Helyettesi minősítvénynyel bíró és hagyatéki ügyek önálló elintézésére képes segédet keres Nagy Péter kir. közjegyző, Sárvarott.

KÖZJEGYZŐK LAPJA

Szerkeszti SCHILLING RUDOLF, budapesti kir. közjegyző.

KIADJA A MAGYARORSZÁGI KIRÁLYI KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE.

Előfizetési ár: egész évre 5 frt,
fél évre 3 frt.

Megjelenik
havonként 2-szer

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI., Váci körút 19.

TARTALOM: Hagyatéki teher-e a hitbér? Irta: dr. Szily Ferencz, budapesti kir. közjegyző-helyettes. — Az új örökösödési eljárás a gyakorlati életben. Irta: Ambrózy István, késmárki kir. közjegyző. — A hagyaték tárgyalása, ha az örökösök közül senki sem jelenik meg. Irta: Dr. Lipcsey Péter, egri kir. közjegyző-helyettes. — Kérhető-e ingatlanokra örökösödési bizonyítvány kiadása az örök-hagyó halálától három hó eltelte után. Irta: Dr. Szily Ferencz, budapesti kir. közjegyző-helyettes.

Hagyatéki teher-e a hitbér?

Ezen cikk irására a következő jogeset szolgáltatott alkalmat:

X. a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék előtt egy F. Mór elfogadmányával ellátott váltó alapján F. Mór igazolt örökösét perli. Ebben a perben mindhárom foku bíróság következő ítéleteket hozta:

I. A kir. kereskedelmi- és váltótörvényszék felperest keresetével elutasítja.

Indokok: Felperes a keresethez A% alatt csatolt váltón levő F. Mór-féle elfogadói aláírás alapján néhai F. Mór igazolt örökösét perelte és a kielégítés alapjául a hagyatéki vagyont jelölte meg.

Alperesek a kereseti váltón levő elfogadói aláírás valódiságát beismerték ugyan, de a kir. törvényszék felperest keresetével mégis elutasította, mert a fentemlített hagyatékadó végzésből, valamint a hagyatéki iratokból kitűnik, hogy néhai F. Mór hagyatéka az 1895. július 29-én 90/85. közjegyzői sz. a. kiállított házassági szerződésben az örökhagyó neje szül. H. Róza részére rendelt 8000 frt hozományt és 4000 frt hitbért csak részben fedezi és így a váltóadós örökhagyóról az örökösökre örökség nem szállott stb. (1898. nov. 4-én. 87086. sz.)

II. A budapesti kir. ítélőtábla: Az első bíróság

ítéletét megváltoztatja, alperest mint . . . . a váltó elfogadója néhai F. Mór jogutódját, ugysis mint a kiskoru örökösök gyámját kötelezi, hogy a kereseti 2793 frt 66 kr. tőkét stb. felperesnek megfizesse.

I n d o k o k: A néhai F. Mór hagyatékára vonatkozó iratokból kitűnik, hogy alperes mint özvegy, a néhai F. Mór halála után maradt 119 frt értékű ingó és részint a gyógyszerár eladásából származott, részint vényeken alapuló 9936 frt 57 kr. követelés, összesen 10.045 frt 57 kr. értékű cselekvő vagyona az általa csatolt házassági szerződés alapján 8000 frt hozománya erejéig, a vényeken alapuló követelések felett pedig közszerzemény czimen, végre írott hitbér fejében 4000 forintra jogot formálván, ezen igényeinek a kiskoru örökösök képviselője részéről történt, gyámhatóságilag jóváhagyott elismerése mellett kikötött az is, hogy az özvegy köteles a hagyatéki terheket viselni. Ezen kötelezettség alapján tehát alperest a hagyatéki terhet képező kereseti összeg és járulékaiban mint jogutódot a saját személyében annyival inkább marasztalni kellett, mert viszonzásválaszában elismerte felperesnek a hagyaték cselekvő állagára vonatkozólag a válaszbán 10.045 frt 57 krra tett felszámítását, csak azt tagadta, hogy tiszta hagyaték maradt volna, mivel a B/. alatti átadó végzés szerint ilyen nem maradt, minthogy őt 8000 frt hozomány és 4000 frt hitbér illette: mert az írott hitbér lényegileg halálesetre szóló ajándékot képezvén, az öröklési viszony egy nemét állapítja meg, tehát az, a ki a hagyatékhoz ily czimen jut, egyéb örökségi vagyona hiányában a kapott érték erejéig ép úgy tartozik az örökhagyó hitelezőit kielégíteni, mint a hagyományos, ha más örökség nincs, vagy a létező örökség a hitelezők követelésének kielégítésére elégtelen;

mert alperes a perben elismert 10.045 frt 57 kr. értékű cselekvő hagyatékából a perben közszerzemény czimén már semmit sem kívánt levonni, ebből az összegből tehát az 500 frt leltározott teher és az örökösök intézkedése folytán kapott, az őt csak hitelezői czimen illetett 8000 frt hozomány levonásával fenmaradó 1545 frt 57 krt alperes írott hitbére fejében a hitelezőktől el nem vonhatja, s így ezen összeg erejéig abban az esetben is marasztalendő volna, ha a hagyatéki terhek viselése a hagyatéki tárgyaláson ki nem köttetett volna s az egyezség kiegészítő részét nem képezné.

Alperes, mint gyám által képviselt, a hagyaték átadása után alperessel érdekösszeütközésben már nem álló kiskoru örökösök

marasztalását az a körülmény indokolja, hogy a kereseti követelést meghaladó cselekvő hagyaték felett mint örökösök képviselőjük után a gyámhatóság jóváhagyásával a hagyatéki tárgyaláson rendelkeztek, holott a mennyiben az özvegy hozománykövetelése és a többi hitelezők követelése a hagyatékot nem fedezik, törvényes képviselőjük által a hagyaték ellen csődöt kérni tartoztak volna.

Alperesnek az a kifogása, hogy férje halála óta több mint 8000 frtot fizetett ki oly váltók alapján, melyeket ő férje részére saját aláírásával ellátott, már azért sem volt figyelembe vehető, mert ezen összegeket saját váltókötelezettsége alapján fizette. (1899. január 12-én 3466. v. sz.)

III. A m. kir. Cúria: a kir. ítélőtáblának ítélete helybenhagyatik.

I n d o k o k: Örökhagyó után összesen 10.045 frt 57 kr. értékű hagyatéki vagyona maradt. E ténynyel szemben nem vehető figyelembe alperesnek az a védekezése, hogy az általa felszámított saját követelése és az örökhagyó gyógyítási és temetési költségei az egész hagyatékot kimerítván, felperes a hagyatékot tárgyaló bíróság 1897. évi 1445. és 1561/97. sz. átadó végzésének tartalmával szemben kielégítésre igényt nem tarthat, nem pedig azért, mert a hagyatékátadó végzés adatai az alperes saját bemondásán, illetve ily irányban előterjesztett kérelmén alapulván, a perenkivüli hagyatéki eljárásnak ily értelemben történt elintézése az örökhagyó hitelezőinek sérelmére nem válhatik.

E szerint ki lévén mutatva, hogy a felperes követelését meghaladó hagyatéki vagyona alperes, illetve alperesek kezeihez jutott, alperesek marasztalása annyival inkább indokolt, mert az 1897. február hó 8-án felvett hagyaték tárgyalási jegyzőkönyv szerint elsőrendű alperes, özvegy F. Mórné egyebek közt arra is kötelezte magát, hogy újabb férjhez menetele esetére minden gyermeke részére 1000—1000 frtot fog fizetni, mely tény valószínűlenné teszi azt az állítását, hogy a hagyatékot saját állítólagos követelése kimerítették.

Igaz ugyan, hogy abban az esetben, ha a hagyaték az összes hitelezők kielégítésére nem elegendő, a hagyaték hitelezői csakis aránylagos kielégítésre tarthatnak igényt, alperesek azonban a fenforgó esetben oly értelmű kérelmét, hogy felperes követelése csakis aránylagos kielégítésben részesíttessék, nem terjesztettek elő, sem az összes hagyatéki terhek tüzetes igazolása mellett nem

mutatták ki azt az arányt, a melyben felperes követeléséből esetleg levonást tűrni tartozik, ennél fogva ez a kérdés, illetve az első rendű alperes vélt követelései valódiságának kérdése ezuttal elbírálás tárgyát sem képezhetvén, a másodbiróság ítélete az ügy érdemében ezekből az indokokból helyben hagyandó volt. (1899. május 2-án 325. v. sz.)*)

Ha tekintjük az itt előadott ítéleteknek indokolásait, látjuk, hogy a kérdést mindegyik ítélet egészen más szempontból fogja fel és pedig meg kell vallanunk, mind a három ítélet helytelen szempontból. A helyes szempontot némileg csak a kuria ítélet indokolása közelíti meg.

Helytelenek az ítéletek, miután már a kiindulási pontjuk rossz. Első sorban ugyanis a hitbér jogi természetét kellett volna megállapítani, ennek utána a kérdés minden nehézség nélkül megoldható, e helyett az ítéletek inkább a hitelezőnek a hagyatékhoz való jogállását fejtegetik.

Értekezésemet általánosítva, ezt nemcsak az írott, hanem a törvényes hitbérre is kiterjeszteni kívánom, olyképen azonban, hogy inkább csak a különbségeket emelendem ki.

A törvényes hitbér inkább a már elavult intézmények közé tartozik, úgy hogy azt rendszerint nem szokták érvényesíteni, de mivel bárkinek jogában áll azt érvényesíteni, a kérdés tárgyalásánál nem mellőzhető.

A kettő közt a főkülönbség az, hogy a törvényes hitbér jogcíme a törvény, ezt tehát külön kikötni nem kell, míg az írott hitbér jogcíme a szerződés, az előbbi bizonyos meghatározott fixösszegeből áll, míg utóbbinak nagysága a szerződő felek akaratától függ. A törvényes hitbér szerződésileg nem szabályozható, míg az írott hitbér kifizetésének feltételeit — a mennyiben ezek a törvénnyel nem ellenkeznek — a felek szabadon állapíthatják meg.

Megegyeznek abban, hogy mindegyik a házassági kötelék megszűnése esetére követelhető csakis, és pedig a hitvesi hűség meg nem szegésének feltétele mellett, a melylyel ellenkező kikötés érvénytelen. Hogy mi okból szűnik meg a házasság, az különbséget nem tesz, tehát esedékessé válik a hitbér akkor is, ha a házasság nem az egyik vagy a másik fél elhalálása, hanem birói ítélet folytán szűnik meg, akár a házassági köteléknek a válóper utján való felbontása, akár annak érvénytelenítése foly-

*) Lásd a „Jog“ 37. számát.

tán. Ha azonban az érvénytelenségről a kedvezményezett fél már a házasság megkötésekor tudott, a hitbért mint rosszhiszemű fél nem követelheti. Az a körülmény, hogy a köteléki perben a nő vétkesnek mondatott ki, nem gátolja a hitbér követelhetését, kivéve, ha a nő vagy viszonos hitbérnél a férj házasságtörésben tártott vétkesnek.

Világos tehát, hogy az írott hitbér semmi esetre sem tekintendő halálesetre szóló ajándékozásnak, a mint az a fenti kir. ítélőtáblai ítélet indokaiban ki van fejtve, mely ebből folyólag a hitbérre jogosult felet egyszerűen ha g y o m á n y o s n a k tekintti, kire mindazon szabályok alkalmazandók, melyek a hagyományosra vonatkoznak. Igaz ugyan, hogy az írott hitbér szerződésileg a törvényes tartalmánál szűkebbre is szorítható, amennyiben a szerződő feleknek jogában áll azt úgy szabályozni, hogy az ne a törvény szerinti bármelyik esetben, hanem csak az esetek egyikében váljék esedékessé. Így a felek kiköthetik, hogy a hitbér csak egyik vagy másik fél elhalálása esetére váljék esedékessé, a mely esetben a hitbér a házasságnak más okból való megszűnése esetén nem követelhető. Ez az eset különben a gyakorlatban igen gyakran elő is fordul s ez valóban első pillanatra feltűnően hasonlít a halálesetre szóló ajándékozáshoz s a kir. ítélőtábla a fenti határozathozatalánál bizonyára ezen esetet tartotta szem előtt.

Ámde ez a felfogás alaposan téves, mert ha ezt helyesnek elfogadjuk, abban az esetben a hitbér jogintézményét, mint speciális házassági intézményt egyszerűen kitörölhetjük a magánjogból s ki kellene mondanunk, hogy ez nem egyéb, mint a halálesetre szóló ajándékozások egyik fajtája, csak az elnevezés különbözik. Nem szabad tehát egy olyan jogintézménynél, mely egy teljesen magában álló speciális jogintézmény, analógiákat keresni s azt analógiákkal magyarázni.

Ha a házassági szerződésben az köttetik ki, hogy a hitbér csak egyik vagy másik fél halála esetén fizetendő ki, ez nem egyéb, mint i d ő h a t á r o z á s (dies incerta), mely meghatározza azon időpontot, midőn a hitbér esedékessé válik.

Ha elfogadnók azon álláspontot, hogy a hitbér halálesetre szóló ajándékozás, akkor a házassági szerződések, melyekben hitbér köttetik ki, az örökösödési szerződések formájában volnának megkötendőek, már pedig ez teljesen helytelen gyakorlat volna. A hitbért tárgyazó szerződések élők közti jogügyletet képeznek, s oly formában kötendőek, mint bármely más, a házasfelek vagyon-

jogi viszonyait tárgyazó szerződés, az ügyleti tanúk alkalmazása tehát, mint felesleges, mellőzendő.

Hogy ha már jogi analógiákat keresünk, legjobban hasonlít a hitbér kötelezése élők közötti ajándékozási ígérethez, melynek teljesítése bizonyos törvényszerű feltételhez s időhatárhoz van kötve. Természetes azonban, hogy azt egyszerű ajándékozó ígérettel azonosítani nem szabad, mert míg az ajándékozás nem egyéb, mint valamely vagyoni előnynek merő bőkezűségből való ingyenes juttatása, addig a hitbér egészen más természetű, a mennyiben utóbbinak bizonyos etikai jellege van, jutalmát képezi mintegy a hitvesi hűség megtartásának (a hűség bére). A hitbér tehát inkább jutalmazás, érdemdíjazás, mint pusztán ajándékozás, mert itt a vagyoni előny juttatása erőben ingyenesnek nem tekinthető. Igaz ugyan, hogy itt az ellenszolgáltatás vagyoni értékkel nem bír, s így az jogi szempontból meg nem becsülhető, ámde annál nagyobb értéke van annak a moralitás szempontjából, ha a családi élet tisztaságát tekintjük. És ha azt mondjuk, hogy a hitvesi hűség a vagyoni jog szempontjából mint ellenszolgáltatás meg nem becsülhető, akkor az a moralitás szempontjából egyenesen megbecsülhetetlen, annál is inkább, mert annak megtartása a mindennapi élet tapasztalása szerint nem tartozik a legkönnyebb feladatok közé.

Ezek után már most áttérve a dolog lényegére, méltányos volna-e, igazságos volna-e, hogy a hátrahagyott hitvestárs kénytelen legyen hitbéréről teljesen lemondani, ha a hagyaték tulterheltnek mutatkozik? Ha a fent előadottakat tekintjük, semmi esetre sem.

Ha a hitbért nem mint családjogi sajátos intézményt, hanem mint ajándékozást tekintenők, abban az esetben a kir. ítélőtábla fenti ítélete teljesen helyes volna. Ebben az esetben per analógiam lehetne a tulterhelt hagyatékkal szemben is alkalmazni a csődtörvénynek 65. §-át, mely szerint: „A csődtömeg ellen nem érvényesíthetők: . . . 2. a közadósnek élők közt vagy halál esetére tett ajándékozásaiból eredő igények“, a mely szakaszt a bírói gyakorlat úgy magyarázta, hogy „az írott hitbér halálesetére szóló ajándékozás lévén, a csődtömeg ellen nem érvényesíthető, még akkor sem, ha az az 1881. évi XVII. t. cz. hatályba lépte előtt bejegyeztetett. (Dtár u. f. X. 101.)“ A tulterhelt hagyatéki tömeg lényegileg azonos a csődtömeggel, csak alakilag van közöttük különbség, a mennyiben mindegyik esetben a hitelezők arány-

lagos kielégítésre tarthatnak csakis számot, jogában állván bármely hagyatéki hitelezőnek a tulterhelt hagyaték ellen csődöt kérni. Így tehát teljes joggal lehetne a csődtörvény analógiájára kimondani, hogy a tulterhelt hagyatékkal szemben örökhagyónak ajándékozási ígéretei a megajándékozott által nem érvényesíthetők, mivel pedig a hitbér kötelezése és ajándékozási ígéret ennél fogva tulterhelt hagyaték ellen a hitbér sem érvényesíthető.

A hitbér azonban, mint fentebb kifejtettük, nem ajándékozás, hanem egy speciális családjogi intézmény, ennél fogva a fentiek, az ajándékozás analógiájára levont jogi következmények a hitbérre nem alkalmazhatók. Ha ez nem úgy volna, akkor a hitbér, mint külön jogintézmény, teljesen felesleges volna s az szépen megférne az ajándékozás keretében.

Mindezekből már most könnyen levonhatjuk a jogkövetkezményeket a hitbérre jogosult fél jogállására nézve, mely szerint a hitbérre jogosult nem tekinthető másnak, mint hagyatéki hitelezőnek, s ha hagyatékról van szó, a hitbér való s á g o s h a g y a t é k i t e h e r.

Ebből pedig az következik, hogy a hitbér a tulterhelt hagyatékkal szemben is érvényesíthető. A hitbérre jogosultnak sem lehet azonban a dolog természete szerint több jogot adni, mint a többi hitelezőnek. Ennél fogva, ha csak szenvedő vagyón mutatkozik, a hitbérre jogosult nem kívánhat teljes, hanem csak aránylagos kielégítést. Csőd esetén tehát a hitbérre jogosult csődhitelezőnek volna tekintendő s követelése a II-ik osztályba volna sorozandó. Tulterhelt hagyatéknál pedig a hitbérre jogosult a többi hagyatéki hitelezővel együtt nyerne aránylagos kielégítést.

A hitbérre jogosult követelése azonban nemcsak a többi hagyatéki hitelezőnek követeléseivel, hanem a köteles részre jogosultaknak igényeivel is összeütközésbe kerülhet, ha az a tiszta hagyaték feleértékénél nagyobb összegre rug. Miképp oldandó meg ebben az irányban a kérdés? Ha elfogadjuk az ajándékozás analógiájának teóriáját, ki kellene mondanunk, hogy a hitbér a köteles részt nem értheti, ennél fogva a hitbér összege a tiszta hagyatéki vagyon felénél nagyobb összegre nem rughat. Ha pedig elfogadjuk mereven azon álláspontot, hogy a hitbérre jogosult egyszerű hagyatéki hitelező, akkor a hitbérre jogosult követelése a köteles rész által korlátozható nem volna, még akkor sem, ha a köteles részre jogosultra ez okból a hagyatékból semmi sem jutna is. Ezen elv szigorú alkalmazása tehát méltánytalanság volna, s

adott esetben valódi viszálykodásoknak és gyűlölködéseknek válnék kuforrásává a szülők és gyermekek között. Itt ismét előtérbe lép a körülmény, hogy a hitbér családjogi intézmény lévén, azt nem szabad mereven más jogintézmény analógiájára szabályozni. A köteles részre jogosulttal szemben mint családtaggal szemben tehát a hitbért, sem lehet, egyszerűen hagyatéki tehernek tekinteni, mert ha úgy volna, a köteles rész jogintézménye megfelelő nagyságu hitbér kötelezése által kijátszható s illuzóriussá tehető volna.

Előtérbe lép tehát a szükség, hogy habár a hitbért hagyatéki tehernek is kell tekintenünk, de mivel a hitbérre jogosult követelése, tekintettel ezen intézmény sajátos jogi természetére, mint hagyatéki teher sem ítéhető meg mereven a szigorú jog szempontjából, a hitbér lekötésére nézve bizonyos korlátozások volnának felállítandók.

És pedig korlátozások volnának felállítandók nemcsak a köteles részre jogosult, hanem a többi hagyatéki hitelező javára is, ellenesetben ezen intézmény igen alkalmas volna úgy a köteles részre jogosult, mint a hagyatéki hitelező kijátszására, miután akárki is oly nagy összegű hitbért köthetne ki, hogy a hagyatéki vagyontól annak kiadása esetén a köteles részre jogosult semmit sem, a többi hagyatéki hitelező pedig aránylagos kielégítés esetén aránytalanul keveset kapna.

Ennélfogva kimondandó volna, hogy a köteles rész sérelme esetén a köteles részre jogosult, tulterhelt hagyatéknál pedig a többi hagyatéki hitelező jogosítva volna a hitbér leszállítását kérni oly összegre, mely a hátrahagyott hagyatéki vagyonnal s a hitbérre jogosult társadalmi állásával arányban állana. A köteles részre jogosult azonban legfőleg a hagyatéki tiszta vagyon értékének felére volna jogosítva a hitbér leszállítását követelni, vagyis csakis oly mértékben, hogy általa az ő köteles része sérelmet ne szenvedjen. A többi hagyatéki, esetleg csődhitelezőkkel szemben a leszállítás mértéke már nehezebben volna megállapítható, mert ha csak annyit mondunk, hogy a hitbér a hagyatéki vagyonhoz s a hitbérre jogosult társadalmi állásához mérten leszállítandó, ez nagyon általános meghatározás volna. Meg kellene tehát határozni, hogy a hitbér a hitelezők által legfőleg a cselekvő vagyon értékének bizonyos hányadára (pl. 5%) volna leszállítható, de sohasem azon mértéken túl, a melynél már mindegyik hitelező teljes összegben nyerhet követelésére nézve kielégítést.

Az itt mondottak természetesen csak de lege ferenda mondat-

tak s inkább csak annak az illusztrálására szolgálnak, hogy mennyire helytelen dolog a hitbért halálesetre szóló ajándékozásnak tekinteni, akkor, mikor ez az intézmény jogi természetére nézve attól távol áll s mennyire igazságtalan volna a hitbérre jogosultat követelésére nézve csak éppen ebből az okból teljesen elütni.

Mindezekből levonva a konzekvenciákat, a fent előadott gyakorlati esetben a helyes ítéletnek úgy kellett volna szólnia, hogy úgy a hitbér, mint a hagyatéki ellen érvényesített váltókövetelés a tiszta hagyatéki értéke arányában leszállítandó s megítélendő lett volna. Esetleg a hitbér, mint a hagyatéki vagyonhoz képest aránytalanul magas, csekélyebb összegre is leszállítható lett volna. Igaz ugyan, hogy a felek ebben az irányban semminemű kérelmet nem terjesztettek elő.

A törvényszék ítélete helytelen volt, mert azt konstataálta, hogy hagyatéki vagyon nem maradt, a mi a valóságnak nem felel meg, miután a hitbér, mint hagyatéki teher a többi hagyatéki teher előtt elsőbbséggel nem bír.

A kir. ítélőtáblai ítélet helytelen volt, mert a hitbért ajándékozásnak deklarálja.

A kuriai ítélet végül helytelen, mert a hagyatéki tiszta értéken felül marasztal csupán csak azért, mert a követelés aránylagos leszállítása iránt kérelem nem terjesztett elő, továbbá azért, mert a hitbért szintén nem tekinti hagyatéki tehernek.

Irta : *Dr. Szily Ferencz,*
budapesti királyi közjegyző-helyettes.

Az új örökösödési eljárás a gyakorlati életben.

Az 1894. XVI. t.-cz. meghozatala által a törvényhozás azt kívánta elérni, hogy az örökösödési ügyek — tekintettel főleg a hitellekkönyvek elhanyagolt állapotára — minél gyorsabban s szabatosan rendeztessenek.

E célból pontosan s részlesen meghatározza mindazon teendőket, miket az eljáró közegek azok előkészítése körül teljesíteni tartoznak, meghatározza a tárgyalás vezetésével megbízott kir. közjegyzők s a hagyatéki bíróság teendőit.

Azonban ezen törvénynek kétségkívül üdvös intencziója a

gyakorlatban fölötte meghiusul egyrészt, mert az idézett törvény harmadik s ötödik fejezetében a halálesetfelvétel s leltározás eszközlése tekintetében körvonalozott teendők az ezek keresztülvitelével megbízott községi körjegyzők által vagy éppen nem, vagy csupán némely esetben és legtöbbször hiányosan végeztetnek; másrészt a bíróság egyéb teendőkkel elhalmozva, nem gyakorolja kellőleg felügyeleti s ellenőrzési jogát, nem alkalmazza a hanyag és késedelmes közeg ellen a törvény 20. és 48. §§-ban kimondott rendbirságot, sőt ha kellően felszerelt hagyatékok terjesztetnek is be, azokat hónapokig hagyja heverni s nem adja ki a közjegyzőnek tárgyalás végett, mi által nemcsak az utóbbiak anyagi existenciáját veszélyezteti, de az örökösök érdekeit is károsítja, a körjegyzőket pedig felbátorítja arra, hogy ezután is kényük, kedvük szerint járjanak el.

Ehhez járul aztán az is, hogy a körjegyzők felhasználva ezt a kényelmes helyzetet, vagyis, hogy senki sem néz utána az örökösödési ügyeknek, gyártják egyre-másra az örökösödési bizonyítványok kiadása iránti kérvényeket, sokszor az örökösök tudta s hozzájárulása nélkül oda téve keze keresztvonását azoknak is, kik irni tudnak vagy nincsenek is jelen, sőt az 1894. XVI. t.-cz. 99. §-nak utolsó bekezdése ellenére a három hónapi záros határidőn túl is becsusztatják azokat az ügyeket, melyekben a bíróság a hivatalos beavatkozást el nem rendelte, a kisebb, 100 forint értéken aluli hagyatékokat azonban, melyekben a kir. közjegyzőknek eljárás díj nem jár, tüntetőleg hűségeseen beterjesztik a bírósághoz.

Ily körülmények között nem a kir. közjegyzők rendezik tulajdonképen a hagyatékokat. De az azokhoz nem értő, jogilag nem kvalifikált községi és körjegyzők, kik ezért dusásan megfizetetik magukat s nekünk kir. közjegyzőknek összekötött kezekkel kell néznünk, hogy az eminenter hatáskörünkhöz tartozó ügyek arra nem hivatott elemek által lesznek ellátva, mert az ismét köztudomásu, hogy a kényszer alá tartozó ügyeket kivéve, a többi átruházási, kölcsön- s efféle ügyletek a városokban s falukban egész nyíltan s szemérmetlenül működő zugirászok által lesznek persze rosszul szerkesztve.

Itt melleleg felhozhatom azt is, hogy a törvényben részünkre megállapított tulságos csekély díjszabás mellett még a részben is ki vagyunk téve a leltározó közegek önkényének, hogy az ezek által minden adat nélkül tetszésük szerint megállapított becsér-

téket a díjszabás alapjául kénytelenek vagyunk elfogadni, a mi sokszor igazán abszurdumra vezet.

Ők maguk a leltározó közegek legtöbbször a leltározási költséget a végr. rend. 64. §-a ellenére fel nem számítják s ez a bíróság által nem nehézményeltetvén, e tekintetben is ki vannak téve az örökösök téve a legnagyobb mérvű visszaélésnek.

E bajokon csak erélyes felsőbb intézkedés segíthet, ha t. i. a bíróságok a törvény által előirt ellenőrzési s felügyeleti jogaiknak s kötelességüknek pontos s szigorú betartására utasítottatnak; vagy pedig — a mi még célravezetőbb lenne — a peren kívüli összes ügyek s különösen a hagyatékok rendezése annak minden fázisában a kir. közjegyzőkre bíztnék, megadatván nekik eddigelé a bíróságot megillető mindennemű jog s hatáskör.

Ily módon a bíróság válláról nagy teher vétetnék le s más részről ezen ügyek hasonlíthatatlanul gyorsabban s rendszeresebben kezeltetnének.

Az örökösödési s hagyományi bizonyítványok kiadását pedig teljesen beszüntetendőnek vélem, mert igaz ugyan, hogy külsőleg véve ebben az eljárásban bizonyos szabadelvű szellem megnyilatkozása mutatkozik az által, hogy önjoguk bírói beavatkozás nélkül is jogosítottak örökösödési ügyeiket rendezni, de a gyakorlati élet igen sok esetben igazolja, hogy az ily, többnyire jogi alfabeták által fogalmazott s az örökösökkel csupán aláírás czéljából közölt osztályegyezségek a felek akaratának nem hű tolmácsai, vagy nem ölelik fel mindazon kérdéseket, melyek egymás iránti jogviszonyaikra vonatkoznak s melyeket a kir. közjegyző egyetlen tárgyalás alkalmával s köztük kétséget kizáró módon rendbe hozhat sokkal gyorsabban s olcsóbban, mint a törvényben előirt hirdetményi eljárás utján.

Legrosszabb esetben azonban épp úgy ki lenne mondandó a törvényben, hogy az ily osztályegyezségeknél az aláírásoknak — kivált irni nem tudóknál — hitelesítve kell hogy legyenek, mint ez a köteles részre jogosítottak beleegyező nyilatkozatára nézve a törvény 99. §-ában meg van határozva s mely intézkedés per analogiam már most is alkalmazásba vehető volna a bíróság által.

Ezekben tartottam szükségesnek rövid vázlatát adni azon visszasságoknak, melyek az új örökösödési eljárás életbeléptetése óta a törvény hiányos alkalmazása folytán mutatkoznak s rámutatni azon intézkedésekre, melyek által az ezen s általán az

összes peren kívüli ügyek közmegnyugvásra szabályozandók volnának.

S ha végül hozzáteszem, hogy minket kir. közjegyzőket, mint közhitelességgel felruházott bizalmi személyeket — első sorban nem az anyagi érdek, de azon ambíció vezérel, hogy a reánk bízott ügyekben a törvény helyes alkalmazása mellett önállóan s minden birói gyámkodástól mentesen járassunk el s hogy ezen törekvésünknek létjogosultsága karunknak a jogvédelem s jogbiztonság körül immár huszonötödik éve óta kifejtett s az arra hivatott tényezők teljes elismerésével találkozó működése által igazolva is van, annak szükségét látom kifejezni, hogy a magyar közjegyzői karnak minden tagja hasonló érzelmtől áthatva, igyekezzék szóval, írásban s tettel oda hatni, hogy ebbeli jogos igényeink végre illetékes helyen figyelemre méltatva legyenek.

Ambrózy István,
készmárki kir. közjegyző.

A hagyaték tárgyalása, ha az örökösök közül senki sem jelenik meg.

E cím alatt megindult vitában argumentumaimat még nem adtam mind elő, igen kérem mélyen tisztelt szerkesztő urat, méltóztassék nekem megengedni, hogy álláspontom védelmére még egyszer és utóljára felszólaljak és ne méltóztassék szerénytelenségnek venni, ha az e kérdéstről irt cikkekkel is foglalkozom.

Tudom azt jól, hogy az életben folytatott munkálkodás közben szerzett tapasztalatok tágitják az emberek ismeretkörét, erősítik és növelik szellemét, finomítják elmeéletét, művelik disztiníváló képességét és hogy mindezekre talán sehol sincs oly nagy szükség, mint a jogszabályoknak az életben való alkalmazásánál, tisztelettel hajlok meg mindenkor az ellenvélemény előtt s ha véleményem helytelenségéről meggyőzetem, kész vagyok legyőzetésemet elismerni, de mivel ezen kérdésben magamat legyőzve nem érzem és mivel vannak bizonyos okok, melyek álláspontom helyességét támogatják, ezen okoknak előadására tisztelettel tért kérek.

A „Közjegyzők lapja“-ban a Dr. Tegzes Gyula által előadott módot ezen kérdés megoldásának a 23. számban közölt cikkben foglalt és általam is helyeselt okok miatt nem tekinthetem, ha a Dr. Tegzes javaslata fogadtatnék el és ugyanazon közjegyző

kerületben lakó örökösök közül senki sem jelennék meg, a fölvetett kérdés akkor is megoldatlanul maradna. De nem helyeselhetem a Dr. Szily által ajánlott mód elfogadását sem, mert az ugyan megoldása volna a kérdésnek, de egyszermind összebonyolítása a hagyatéki ügynek és összezavarása a birtokviszonyoknak; nem helyeslem ezen módot a 23. számban megjelent s ezt pártoló cikk után sem. Dr. Tegzes Gyula cikkében találó példát hozott föl arra nézve, hogy igen sok esetben az ügygondnok kijelentése nem képezi a felek akaratát és ez a találó példa a lehető legerősebb argumentum az ügygondnokrendelés ellen. Ha eltekintek is az ügygondnoki díjaktól, már ez magában véve elég arra, hogy az ügygondnokrendelés eszméjével föl hagyjunk; mert az által épen azt, a mi főcélja az öröklési eljárásról szóló törvénynek, a tulajdonjogrendzést nem vihetnők keresztül, sőt a rendezett tulajdonjogot is összezavarnánk és maga a tárgyalás volna az oka annak, hogy a felekkönyi állapot a tényleges birtokállapotnak nem felelne meg.

A 23. számban megjelent cikk az általam ajánlott módot elítéli, habár mivel nem is reflektál cikkemnek azon részére, mely világosan kimutatta, hogy a törvény a fölvetett kérdésről intézkedik, midőn a 63. §-ban megköveteli és világosan kifejezi, hogy valamelyik örökös megjelenjék, míg a 62. és 65. §-okban ezt egyáltalán nem fejezi ki és nem is követeli meg: beismerni látszik ezen felfogásomat. Ha pedig nincs azon nézetben, akkor szerény nézetem szerint erre is ki lehetett volna terjeszkedni és az ellen argumentumokat előadni; de szerény véleményem szerint ez ellen a felfogás ellen argumentum nem is lehet, mivel a 63. és a 62. 65. §-ok között az idézés alapjára nézve oly éles, oly világos a különbözőség, hogy az mindenkinek szembejön.

Nem akarok kiterjeszkedni a tárgyalási kérdésre már csak azért sem, mert azt a 23. számban megjelent cikk is elismeri, hogy itt az átadás a fő; de ki kell terjeszkednem azon ellenargumentumokra, melyek miatt véleményem tetszéssel nem találkozott.

Az én általam ajánlott mód a fölvetett kérdés erőszakos megsemmisítése ezen cikk szerint.

Szerintem az állam, ha rendet akar, köteles igen sokszor erőszakot is használni céljai elérésére, mert ha erőszakhoz nem nyúl, akkor egyetlen törvényét sem hajthatja végre és ha van

erőszakra szükség valamely kérdés megoldásánál, kétszeresen szükséges az ezen törvénynél, melynek főcélja a tulajdonjog-rendezés. Hisz ez a törvény főleg erőszakon alapul, midőn ki mondja, hogy bizonyos esetekben a hagyaték kötelező, bizony megszorítja ez a polgárok cselekvési szabadságát és nekik ennek elkerülésére csak bizonyos esetekben ad rövid határidőt a hagyatéki ügynek más módon való rendezésére.

De szerény véleményem szerint sokkal erőszakosabb a kérdés megoldása a gondnokrendelés által, mint az én általam ajánlott mód elfogadása által.

Azt mondja ugyanis a 23. számban megjelent cikk, hogy a közjegyző sohasem lehetne tolmácsa a ki nem hallgatott felek akaratának és így soha sem lehetne a legcsekélyebb bizonyosság sem az iránt, hogy az átadás helyesen eszközöltetik és hogy ekkor a rendelkezése alatt álló adatok alapján tenne jelentést és a bíróság ezen jelentés alapján hozná meg az átadó végzést és ha tekintetbe vesszük, hogy az átadás a fő és nem a tárgyalás, valamint tekintetbe vesszük a költség kérdését, nem az én általam ajánlott mód elfogadása a logikus, hanem akkor egyszerűen vissza kellene küldeni a bíróságnak az iratokat, hogy az hozza meg a rendelkezése alatt álló adatok alapján az átadó végzést és hogy a közjegyző munkája felesleges s a közjegyzőkre veszélyes, mert akár jelentést, akár jegyzőkönyvet készít is a közjegyző, ez által a felek megbízás nélküli ügyviselőjének áll be.

Első kérdés, hogy a közjegyző sohasem lehet tolmácsa a ki nem hallgatott felek akaratának, de a gondnok igen.

Előveszem a Dr. Tegzes Gyula által előadott példát.

„Budapesten végintézkedés nélkül elhal egy örökhagyó, hagyatéka egy 150 forintos ház, három testvér örökösödik utána. A legidősebb kapja a házat és azt meg is tartja, míg a másik kettőnek fizet 50—50 forintot.“

Az első idézésre közülök egy sem jelenik meg, másodszor, idézteti őket a 62. §. szerint, vagyis kitüntetem, hogy ha meg nem jelennek, az a hagyatéki ház három felé fog osztani; ezt az értesítést mindegyik örökös kézhez veszi, elolvassa, vagy elolvastatja; akkor mindjárt látja, hogy baj van és vagy bejönnek a másodszori idézésre, vagy beadványt intéznek a közjegyzőhöz, a melyben kijelentik az osztályos egyezséget, valamelyiket mindenesetre megteszik és akkor a közjegyzőnek meg van adva a mód a további eljárásra, mert rendelkezik arról a 66. §. Ha pedig egyiket

sem teszik meg, ez már olyan indolencia volna, hogy a felek az okozott sérelmet csakis önmaguknak köszönhetik, mivel eleve fel lettek világosítva a közjegyző által; tudták, mi fog történni, módjukban lett volna ezt megakadályozni és ha nem tették meg, itt nem a közjegyzőt, hanem csak a feleket lehet hibáztatni. De én nekem az a meggyőződésem, hogy ez az eset egyetlen egyszer sem történik meg. Ez az én általam ajánlott mód.

Másik módja a kérdés megoldásának a gondnokrendelés.

Az eset ugyanaz, másodszor az örökösöket nem idézem a 62. §. szerint, hanem csak azon figyelmeztetéssel, hogy ha nem jönnek be, őket gondnok fogja helyettesíteni. Erre a felek azt mondhatják: „minek menjünk be, ott lesz a gondnok, elintézi az mindent.“ És megtörténik a nagy szerencsétlenség: a ház a három testvérnek adatik át és nevükre is iratik.

Ezek után joggal kérdezhetem: a közjegyző lesz-e igazibb tolmácsa a felek akaratának, vagy a gondnok?

Második kérdés: Ha tekintetbe vesszük, hogy az átadás a fő, tekintetbe vesszük a költség kérdését, akkor sem az általam ajánlott mód a logikus, hanem az, hogy terjeszse be egyszerűen az iratokat a bíróságnak s az hozza meg az átadó végzést a rendelkezése alatt álló adatok alapján.

Egész nyílt őszinteséggel vallom be, hogy azt nem értem, ha első idézésre senki sem jelenik meg, ne idézzük őket a 62. §. szerint, hanem küldjük be az iratokat, hogy a bíró adja át a hagyatékot. Ott van ismét a Dr. Tegzes példája, a felek eléggé felvilágosítva nincsenek, mert a 62. §. szerint nem idéztettek, ismét azon hiba fog megtörténni, mint a gondnokrendeléssel fent kimutattam, óriási zavar és elkeseredés szülője lenne ez és bizony mind a közjegyzők, mind a bíróságok iránti bizalmat nagyon megingatná az a sok kár, a mit ez okozna. Ez is sokkal erőszakosabb megoldása a kérdésnek, mint az általam ajánlott mód.

Harmadik kérdés: A közjegyző munkája teljesen felesleges, hogy akár jelentésben, akár jegyzőkönyvben tüntesse ki az örökösöket. Én nem tarthatom annak, a közjegyző kötelessége az ügy előkészítése az átadáshoz. Ezen előkészítés az örökösöknek egyszerűen és ha a 62. §. szerinti megidézése és ennek alapján konstatálása annak, hogy senki sem jelent meg és hogy ennek következtében az adatok alapján mint adandó át a hagyaték. Ez a konstatálás teljesen hitelesen közjegyzői pecsét mellett történik, tehát nem is jelentésben, hanem jegyzőkönyvben, mert azt kell

fölvenni a közjegyzőnek, mivel ő tulajdonképen mást nem tesz, mint egy tanusítványt állít ki arról, hogy a felek kétszer, másodszor a 62-ik §. szerint voltak idézve és nem jelentek meg, tehát így és így kell átadni a hagyatékot, a mihez a bíró is köteles alkalmazkodni s csak ha hibás a jegyzőkönyv, küldheti azt vissza pótlásért, mivel a bíró jegyzőkönyv nélkül nem hozhat átadó végzést, mivel annak a jegyzőkönyv az alapja.

Negyedik kérdés: A közjegyző ezen fentirt munkáknál a fél megbízás nélküli ügyviselője és a felelősség is az övé egyedül.

Szerény nézetem szerint a közjegyző, midőn az általam fent előadottakat teljesíti, csak kötelességének tesz eleget; mert főkötelessége a hagyatéki ügyek rendezése és e körül a kellő óvatosság és pontos eljárás. Már pedig lehet-e nagyobb gondosság, mint azon figyelmeztetés, a mit a 62. §. szerinti idézéssel megtett. Mi felelősség érheti a közjegyzőt ezek után. Hisz előre intette a feleket a következményekre, ha annak nem tettek eleget, ha annak daczára makacsok voltak, akkor maguknak köszönhetik a kárt és nem háríthatják a felelősséget a közjegyzőre, de még a bíróra sem.

Nem szabad szerény véleményem szerint a közjegyzőknek teljesen elzárkózni a felelősség elől és mindent egy idegen, teljesen tájékozatlan gondnokra hárítani, hanem azt kell nézni, mi lehet a felekre előnyösebb s az öröklési eljárásra biztosabb.

Hátha egy az örökösök közül megjelenik és előadja, hogy megegyeztek a hagyatékon, a ház lesz az övé, a föld a meg nem jelenté. És a 62. §. szerint ezekhez képest idézi a meg nem jelentet. Akkor nem ügyviselője-e a meg nem jelent félnek a fenti argumentum alapján? Nem felelős-e a történetekért szintén? Szerintem egyik esetben sem, mert ő a figyelmeztetéssel a pater familias gondosságával járt el.

Azt, hogy a fél írásban beküldheti nyilatkozatát, arra nem kell új intézkedés, mert arról a 66. §. intézkedik.

Egyetlen argumentum van az én általam ajánlott mód ellen, hogy az 55. §-ban foglaltak nem tartatnak meg teljesen; de ezen argumentumnak is el kell hallgatni akkor, midőn a felek jogos érdekéről, az öröklési eljárás biztosságáról van szó és legfeljebb ez kerülhet némi kis korrekció alá, nevezetesen: „Ha az érdekeltek jelen vannak közbenjöttükkel s ha a 62 §. szerinti idézésre nem jelenének meg, hivatalból állapítandó meg, a leltár. A tárgyalás a felek jelenlétében szóbeli, ha a 62. §. szerinti idézésre

sem jelennek meg, hivatalból a hagyatéki ügy teljes kimerítéséből áll s annak körébe tartozik“, stb.

Tudjuk nagyon jól, mily zavarokat idézhet elő egy idegen embernek a tárgyalásba való belevonása. Tudjuk, hogy hány céltalan pernek lett a gondnok az okozója. Én nem tehetek mást, mint újra és újra ajánlom, hogy a gondnokrendelésekre nagyon ügyeljünk és ne igyekezzünk ott is gondnokot rendelni, hol arra szükség nincs, mert abból kimondhatlan kár származhatik az örökösre. Ezt még úgy se ajánlhatom, ha a közjegyző előzetesen az örökösre is kitüntetné, mert sohasem tudhatjuk, hogy az mire fog vezetni még, akkor sem, ha annak kezét megkötjük. Ajánlom újra az én javaslatomat, vagy pedig tessék jobbat mutatni és az enyém rosszaságát meggyőző argumentumokkal kimutatni.

Tisztelettel bocsánatot kérek azon merészségért, hogy az általam az örökösök, különösen a tudatlan szegény nép érdekében tett javaslat mellett újra szót emeltem és hogy az ellenargumentumokat szerény tehetségemhez mértén meggyöngíteni elég merész voltam. Bármi is érje fejemet, nyugodtan türom el, mert tudom azt, hogy a közügyért, a szegény nép érdekében folytatott harcban kaptam azt, és ha e kérdés megoldását bármi csekélylyel is előbbre vihetem, igaz boldogság tölti el szívemet.

Ezen okok miatt nem tudom eléggé kárhoznatni dr. Szily javaslatát, mert tudom, hogy az mind az örökösökre, mind az öröklési eljárásra és így a közjegyzők és bíróságok iránti bizalomra nézve igen nagy veszélyt fog előidézni. Tegyük föl csak azt, hogy a gondnok nem jár el teljesen korrektül s a közjegyzőnek nem áll módjában a gondnok cselekménye következményeit elhárítani, mivel például a bíróság nem a közjegyző, hanem a gondnok álláspontjára helyezkedik; mivel a gondnokot, hacsak nem akarjuk teljesen elhuzni az ügyet, a közjegyzőnek kell őt kinevezni; a megkárosított felek éppen a közjegyzőt fogják okolni a kár miatt, mivel az ő gondnokrendelése idézte azt elő, ha aztán ebből egyedül a közjegyző meghurcoltatása származik is: mindenesetre a közjegyzői tekintély rovására fog a dolog végződni. Én a magam részéről azon cselekményekért, melyeket magam viszek véghez, szívesen elvállalom mindenkor a felelősséget, de nem szívesen teszem azt idegen ember cselekményeiért.

Dr. Lipcsey Péter
egri kir. közjegyző-helyettes.

Kérhető-e ingatlanokra örökösödési bizonyítvány kiadása az örökösödési halálától három hó eltelte után?

A fenti kérdés a „Jog“ című szaklap 37. számában vetett fel a következő nyílt kérdés alakjában: „Az örökösödési eljárás köréből. Kérhető-e a többi kellek szem előtt tartása mellett az 1894. XVI. t.-cz. 99. §-a értelmében az örökösödési bizonyítvány mindaddig, míg a hagyatéki bíróság az örökösödési eljárást hivatalból megindította, tekintet nélkül arra, vajjon az az örökösödési halálától számítandó 3 hónap eltelt-e vagy sem és elutasítható-e az örökösödési bizonyítvány iránti kérelem a 3 hónap eltelte után, ha mindjárt a kérelem benyújtásának időpontjáig a hagyatéki eljárás hivatalból meg nem indított? Aliquis.“

Nem feleltem ezen nyílt kérdésre, mely tagadhatatlanul fontos és érdekes, mert kíváncsi voltam előbb a feleletekre. A feleletek nem is késtek, a mennyiben a „Jog“ 39. számában három ügyvéd s egy járásbírósi aljegyző felelt a kérdésre, közjegyző azonban egy sem, pedig ép az utóbbiakat érdekelhetné a kérdés, miután ők első sorban az örökösödési eljárásról szóló törvény gyakorlati alkalmazói.

Feleleteket adtak a kérdésre Dr. Kelemen Lajos s Dr. Csermely Gyula budapesti, dr. Sik Lajos németújvári ügyvédek és Nagy Árpád kir. járásbírósi aljegyző Zsolnán. Közülök a három ügyvéd egyenlő véleményen van, hogy t. i. ha csak az eljárás hivatalból meg nem indítandó vagy pedig valaki a hagyatéki tárgyalását nem kérte, az örökösödési bizonyítvány kiadása iránti kérelem bármikor előterjeszthető és pedig akkor is, ha a hagyatékhöz ingatlan vagyon is tartozik s ezen kérelmet a hagyatéki bíróság nem utasíthatja el azon okból, hogy a három havi határidő eltelve, az 1894. évi XVI. t.-cz. 4. §-a alapján az eljárás hivatalból indítandó meg.

A kérdést egyébként nem egészen helyesen fogták fel, mert inkább csak azt tárgyalják, beadható-e az örökösödési bizonyítvány iránti kérelem a 3 hó elteltelte előtt is, pedig a kérdés pontja ott van, hogy beadható-e a kérelem oly esetben, midőn a kérdéses 3 hó már letelt s így az eljárás ingatlan hagyatéknál már hivatalból megindítandó lett volna, de az annak daczára, hivatalból meg nem indított. A kérdést főleg ebből a szempont-

ból csak dr. Kelemen Lajos ur tárgyalja s érveit a jogpolitikai szempontokból meritett okokkal támogatja azzal, hogy a 4. §. csakis a telekkönyvek rendbentartását célozza, mellékes lévén, hogy ezen cél miképen éretik el, addig tehát, míg a hagyatéki eljárás hivatalból vagy kérelemre meg nem indított, az örökösödési bizonyítvány kiadása ingatlan hagyatéokra is bármikor kérhető, tehát a 3 hó letelte után is, mivel a telekkönyvi állapot így is rendezhető.

Ezen három egybehangzó véleménynyel szemben nézetem szerint a helyes álláspontot Nagy Árpád ur foglalja el, a ki egyenesen magából a törvényből meritett érveivel kimutatja, hogy ingatlan hagyatéokra a kritikus 3 hó eltelte után többé örökösödési bizonyítvány nem kérhető. A kérdés ugyanis magának a törvénynek szövegével oldható meg.

Miután azonban Nagy Árpád ur a kérdést nem eléggé általánosította, megkísérlem azt tőlem telhetőleg még jobban kidomborítani.

Egész általánosságban kimondható a törvény 99. §-a alapján az elv, hogy oly esetekben, melyekben a törvény azt rendel, hogy az eljárás hivatalból indítandó meg, örökösödési vagy hagyományi bizonyítvány egyáltalán ki nem adható s az ebben az irányban előterjesztett kérelem visszautasítandó, tekintet nélkül arra, hogy az eljárás hivatalból vagy esetleg kérelemre már megindított-e vagy sem. Így tehát a kérelem előterjesztésének időpontja semmiféle jelentőséggel nem bír, mivel ily esetekben a hagyatéki mindig tárgyalandó szabályszerű átdóvzés hozandó.

Ha azonban az eljárás nem hivatalból indítandó meg, abban az esetben örökösödési vagy hagyományi bizonyítvány kiadása mindaddig kérhető, a míg valaki a hagyatéki tárgyalását már előbb nem kérte. A kérelem itt bármikor előterjeszthető s az időhatárhoz kötve nincsen.

Mindig tehát csakis azt kell vizsgálni, vajjon az eljárás hivatalból indítandó-e meg, vagy sem, első esetben az örökösödési vagy hagyományi bizonyítvány iránti kérelem mindig elutasítandó, akármikor is lett előterjesztve, utóbbi esetben pedig annak, ha az egyéb feltételek fenforognak, mindig hely adandó, kivéve, ha netán az örökösök közül valamelyik már előzetesen tárgyalást kért.

Ha ezen alapelveket elfogadjuk, könnyen eljutunk a felvetett kérdés megoldásához.

A törvény ugyanis 2. §-ában taxative felsorolja, hogy mely esetekben indítandó meg az eljárás hivatalból. Az 1—4. pontban foglalt esetekben az eljárás feltétlenül, az 5. pont esetén, hová a 4. § esete tartozik, pedig feltételesen indítandó meg hivatalból. Mihelyt a feltétel bekövetkezett, az 5. pont esete sem különbözik többé az 1—4. pontban foglalt esetektől s így arra is ugyanazon szabályok alkalmazandók.

Hogy a feltétel ingatlan hagyatéokra nézve mikor következik be, világosan megmondja a 4. §, mely szerint bekövetkezik akkor, ha az örökgyó halálától számított 3 hónap alatt sem az örökösödési eljárás megindítását nem kérte az érdekeltek valamelyike, sem pedig ugyanezen határidő alatt örökösödési vagy hagyományi bizonyítvány kiadása iránti kérelmet elő nem terjesztettek. A törvény világosan mondja, hogy „ugyanazon határidő alatt“, miből argumentum a contrarió következik, hogy ezen határidő eltelté után az örökösödési vagy hagyományi bizonyítvány iránti kérelem többé figyelembe nem vehető, legfeljebb annyiban, hogy a bíróságot figyelmezteti, hogy ingatlan is tartozik a hagyatékhöz s így az eljárás hivatalból indítandó meg.

Vagyis megállapítható az elv, hogy az örökgyó halála után három hónap eltelté után az eljárás ingatlan hagyatéokra is csak feltétlenül hivatalból indítható meg, csak úgy, mint a 2. § 1—4. pontjában foglalt esetekben, itt tehát különbség nincsen.

Mivel pedig azokban az esetekben, melyekben az eljárás feltétlenül hivatalból indítandó meg, örökösödési vagy hagyományi bizonyítvány kiadásának helye nincs s a hagyatéknak csak tárgyalás után adható át, ennek logikai folyományaként kimondhatjuk, hogy a mennyiben a hagyatékhöz ingatlan vagyontartozik s arra nézve örökgyó halálától 3 hónap alatt örökösödési vagy hagyományi bizonyítvány nem kéretett, az többé nem is kérhető, az ebbeli kérelem elutasítandó s a hagyatéknak tárgyalása rendelő el.

Ennek a kérdésnek eldöntése nem csekély jelentőséggel bír, miután ebben az irányban a törvény határozott rendelkezéseket nem tartalmaz s így kívánatos volna, hogy ahhoz a gyakorlati emberei minél számosabban s behatóbban hozzászóljanak, annál is inkább, miután az örökösödési eljárásról szóló törvény több rendbeli hiányai annak mielőbbi novelláris módosítását fogják

szükségessé tenni s így fölötte üdvös az efféle vitás kérdéseket már előzetesen kellőképp megvilágosítani.

Ezzel egyszersmind megfelelttem a „Közjegyzők Lapja“ 19. számában dr. Sziklai Zoltán ur által felvetett kérdésre, hogy kérhető-e örökösödési bizonyítvány kiadása, ha a leltározás már hivatalból elrendeltetett. Természetes, hogy nem, miután a három hó eltelté után ingatlanok tekintetében az eljárás feltétlenül hivatalból indítandó meg. Azokban az esetekben pedig, melyekben az eljárás feltétlenül hivatalból indítandó meg, örökösödési bizonyítvány kiadásának nincsen helye.

Ezt nem alterálja a 99. § utolsó bekezdése sem, ha azt szembeállítjuk az első bekezdéssel s egybevetjük a 4. §. tartalmával. Igaz, hogy a 99. § utolsó bekezdéséből az látszik kitünni, hogy mindaddig, a míg az eljárás meg nem indítatik, örökösödési bizonyítvány kiadása kérhető. Ámde azt csakis úgy lehet értelmezni, hogy addig, a míg az eljárás hivatalból megindítandóvá nem vált. A 4. §. ugyanis kimondja, hogy az örökösödési bizonyítvány 3 hó alatt kérendő, ellenesetben az eljárás azonnal hivatalból megindítandó s így az eset a 2. § esetei alá tartozik. A 99. §. első bekezdése pedig világosan mondja, hogy örökösödési bizonyítvány csakis akkor kérhető, „midőn az örökség tárgyai közt ingatlanok is vannak és a 2. §. esetének egyike sem forog fenn.“ A 99. § utolsó bekezdésének szövegezése olyan, hogy abból éppenséggel nem tűnik ki, hogy ezen szabály alól kivételt akarna felállítani, hanem csak azt akarja kifejezni, hogy ingatlanokra csak 3 hónapon belül kérhető örökösödési bizonyítvány, éppen azért hivatkozik a 4. §-ra is

Közli: *Dr. Szily Ferencz,*
budapesti királyi közjegyző-helyettes

MUSEUM KÖNYVTÁRA
 Nap. Könyvtár
 Kövedeknapló
 1899. évi. 1680. sz.

FOLYÓIRAT

KÖZJEGYZŐK LAPJA

167

Hirdetés.

Kir. közjegyző-helyettest, esetleg kir. közjegyző-jelöltet — ki legalább a hagyatéki ügyeket önállóan tudja végezni — keres 1900. január 1-re *Gaar Frigyes* kir. közjegyző Szombathelyen.

A MAGYARORSZÁGI KIR. KÖZJEGYZŐK ORSZ. EGYLETE MEGBIZÁSÁBAN

SZERKESZTI

SCHILLING RUDOLF

BUDAPESTI KIR. KÖZJEGYZŐ.

Megjelenik havonként kétszer.

A MAGYARORSZÁGI KIR. KÖZJEGYZŐK ORSZ. EGYLETÉNEK KIADÁSA.

BUDAPEST.

1899.